

Content Analysis (Research Technique or Method?): A Systematic Narrative Review

Narjes Heshmatifar¹, Hossein Karimi Moonaghi^{2*}, Sara Ahmadi³

1. PhD Student of Nursing, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Member of Student Research Committee, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran
2. Professor, Nursing and Midwifery Care Research Center, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Department of Medical Education, School of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran
3. Master of Nursing Student, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Member of Student Research Committee, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Received: 2022/04/03

Accepted: 2022/06/28

Abstract

Introduction: Background and objectives: As research is the building block of education development, the study of research methods is important for improving the quality of research. Among different research methods, content analysis has gained particular significance; however, it has not yet been clearly examined in terms of its features and techniques. To fill this gap, the present article was an attempt to seek experts' views on this issue.

Materials and Methods: This study was a non-systematic narrative review article. First, books and searches of previous studies were used in scientific information databases abroad: PubMed, Scopus Web of Science, Science Direct Google scholar, between 1940 and 2022 with the keywords Content, Analysis, Qualitative content analysis, Quantitative content analysis and also used, Keyword content analysis, qualitative method, qualitative content analysis, quantitative content analysis in databases, MagIran, SID, Iranmedex, Irandoc. Then, 21 related articles were identified and reviewed.

Results: Based on the findings of the current study, there are particular techniques for conducting content analysis research distinguishing it from other research methods. Besides, findings of the study revealed that challenges among experts about the content analysis research method is partly due to its history and its evolution over the time and also it is related to the very highly flexible nature of this research method.

Conclusion: Content analysis is an independent scientific research method in which the researcher makes use of qualitative processes to describe and summarize data for making inferences and finding a conceptual framework and finally formulating a theory.

***Corresponding Author:** Hossein Karimi Moonaghi

Address: Mashhad, Mashhad University of Medical Sciences, Faculty of Nursing and Midwifery, Department of Medical Surgical Nursing

Tel: 05138002435

E-mail: karimih@mums.ac.ir

Keywords: Content analysis, Method, Technique, Methodology

How to cite this article: Heshmatifar N., Karimi Moonaghi H., Ahmadi S. Content Analysis (Research Technique or Method?): A Systematic Narrative Review, Journal of Sabzevar University of Medical Sciences, 2023; 29(6):756-768.

Introduction

As research is the building block of education development, the study of research methods is important for improving the quality of research. The research method used from the past to the present is content analysis and this method is widely used in many sciences in data collection and data analysis.

It has been more than half a century since Bernard Berelson defined the method of content analysis as an independent method. However, the framework and definition are not integrated to use it, so it still has some ambiguities and questions. Many researchers introduce content analysis as a research method, and some believe that content analysis is a data analysis technique. According to some researchers, if the extraction of text content is considered as data collection, or in other words, data collection is done through content analysis and the results are reflected in the form of a dissertation or article, here content.

Analysis is the method. If in the research of content analysis technique, information was collected. Content analysis is a technique.

"Content analysis is a stage of data collection in which the content of communications is transformed into information that can be categorized, summarized or compared with the deep and regular application of rules," says Lawrence Barden.

In another definition, when content analysis is used as a method, quantitative content analysis is considered. In text data analysis, qualitative content analysis is considered, which the same as thematic content analysis is. In fact, here content analysis is known as a technique for extracting data from the text through the processes of systematic classification, coding and theme building or design of patterns, which have unique features and can be used in other methods. Boards such as ethnography, grounded theory, phenomenology and historical research.

Lack of uniform definition of content analysis can create serious limitations in its application. In order to clarify the ambiguity in the use of content analysis as a method or technique, it is necessary to review content analysis studies, and to examine the views of experts on content analysis.

Methodology

This study was a non-systematic narrative review article. The search strategy included studies that examined content analysis.

For this purpose, books and searches of previous studies were used in scientific information databases abroad: PubMed, Scopus Web of Science, Science Direct Google scholar, between 1940 and 2022 with the keywords Content, Analysis, Qualitative content analysis, Quantitative content analysis and also used, Keyword content analysis, qualitative method, qualitative content analysis, quantitative content analysis in databases, MagIran, SID, Iranmedex, Irandoc.

The articles were thoroughly and regularly reviewed, 215 articles with related topics were reviewed by abstracts of articles, 38 articles were selected, related articles were selected and discarded, articles that were not related to the research topic, and finally 21 related articles were identified. Were examined. The appropriateness of the articles was independently assessed by two researchers.

It was not possible to hide the authors' names. The selected content was carefully studied and summarized several times. After complete mastery, various aspects of the article were compared and examined.

Findings

Based on the findings of the current study, there are particular techniques for conducting content analysis research distinguishing it from other research methods. Besides, findings of the study revealed that challenges among experts about the content analysis research method is partly due to its history and its evolution over the time and also it is related to the very highly flexible nature of this research method.

A research methodology is defined as a systematic approach to solving a research problem by collecting data using a variety of techniques, providing an interpretation of the data collected, and drawing conclusions about the research data.

A research method is a process used, in data collection, for analysis in order to discover information or better understand a subject.

The technique of tools and equipment required in the method is an activity that is performed in each step of the method in order to speed, accuracy or order.

What has caused controversy among researchers about the research method or content analysis technique is its history and evolution, in other words, the great flexibility that exists for research in the content analysis method is due to the changes that this method has accepted in the past.

Although it is useful, the high flexibility of content analysis in different types of research, but it has provided its use in completely variable and different contexts and has led to different definitions and interpretations of content analysis. The existence of specific techniques for conducting content analysis research distinguishes it from other research methods.

Content analysis from scientists' point of view as a method: Methodologists know that content analysis has epistemological assumptions and has a structure for collecting and analyzing data and organizing data in the form of a model or theory, when content analysis is referred to as a method, what the researcher is interested in quantitative content analysis. However, when referred to in data analysis, it refers to qualitative content analysis, which is essentially the same as content analysis or theme analysis. Researchers believe that qualitative content analysis leads to the development or completion of a theory, while this is not the case for quantitative content analysis.

Content analysis from the point of view of scientists as a technique:

In addition to the methodological view of content analysis and its inclusion in the category of quantitative and qualitative studies, another view of content analysis emerged. Content analysis as a technical-scientific, became common in most of the twentieth century and its various disciplines as a tool. Used in qualitative method.

Makni believes that content analysis is the process of understanding, interpreting and conceptualizing the internal meanings of qualitative data, it is more a method of data analysis than a research method.

Content analysis is a research technique that is used to analyze qualitative studies by which data are summarized, described and interpreted.

According to them, as the name of content analysis suggests, this technique analyzes the content and tries to extract data about the text using analysis.

From the point of view of thinkers who believe in the technique of content analysis; Content analysis is a technique that is used in all qualitative methods. Because the texts obtained from the interviews or observations are to be analyzed in the end, it is necessary.

According to Maurice Dourge, content analysis is the "technique" of classifying the elements of the analyzed text from predetermined categories. Holsty Content Analysis is a technique for extracting data from text that has unique features.

Table 1. General Features of Searched Articles on Content Analysis

Definition of content analysis	Opinion	Study title	Year	Authors
The technique used to deduce the systematic and objective inference of specific features of messages.	Technique	Content analysis in social sciences and humanities	1998	L.A. Holstein
A research method for relating data to its content in a valid and reproducible manner.	Method	Introduction to methodology	2018	Kloss Krippendorff
Objective, principled and quantitative research method for interpreting and analyzing content.	Method	content analysis	1989	Lawrence Barden
Placing the rule and content of communication in special classes based on the rules and analyzing the relationships of those categories using statistical tests.	Technique	Application of quantitative content analysis in research	2001	Daniel Rife
A process that pays attention to more than one simple word counting game and to the meanings, intentions,	Method	Qualitative content analysis	1993	David Morgan

consequences and content of phrases and words.					
A technique for extracting the result of viewing content.	Technique	content analysis	2008	Stempel III GH	
Proposed a way to describe objectively, quantitatively, and systematically the explicit content of communications.	Method	Content analysis in communication research	1952	Bernard Berelson	
It is a repetitive and systematic technique for compressing a multitude of text words into less content categories based on clear coding rules.	Technique	An overview of content analysis	2001	Steve Stemler	
The research method is to get valid and repeatable results from the data extracted from the text.	Method	Basic content analysis	2000	Max Boer	
Recognize and highlight the main axes or lines of a text.	Method	Research methods in social sciences	1998	Baqer Sarukhani	
It is a multi-purpose technique for asking questions about communication in order to arrive at findings that are provable.	Technique	Content Analysis: A Review Article	2002	Carney	
Content analysis is a regular and repetitive method based on specific rules and coding rules that are used to divide and classify the words of a text into smaller groups and classes.	Method	Qualitative content analysis process	2014	Sato Aloo	
Systematic, objective and quantitative analysis of message features.	Method	Content Analysis Handbook	2017	Neondorf	
Analysis is a qualitative study by which data are summarized, described, and interpreted.	Technique	What has happened so far to describe qualitatively	2000	Sandalowski	
The elements of the analyzed text are classified into predefined categories.	Technique	Methods of social sciences	1997	Maurice Duverge	
It is a technique that aims to describe what is being said about a particular subject from a time and place with the utmost objectivity, accuracy, and generality possible.	Technique	Application of content analysis data in the study of social change	1995	Harold LaSol	
It is a method for studying and analyzing relationships in a systematic, objective and quantitative way with the aim of measuring variables.	Method	Fundamentals of research in the humanities	1973	Fred Carlinger	
It is a regular way to analyze a message.	Method	Use of qualitative content analysis in case study	2006	Colbaucher	
It is a stage of data collection in which the content is transformed into information that can be summarized and compared by the objective and	Method	Application of content analysis in nursing science research	2019	Kyngäs H	

regular application of categorization rules.				
It is a scientific method, and despite being comprehensive, it requires a thorough and systematic analysis in nature.	Method	Analysis in research	1959	Barkus
It is a scientific method and despite being comprehensive, it requires a precise and regular analysis in terms of nature.	Method	Content analysis and theory of signs	1943	Kaplan

Discussion

In fact, many definitions of content analysis reflect its historical development. The first signs of the emergence of the content analysis technique date back to the late seventeenth century, but serious attention was paid to this technique in the mid-nineteenth century during World War II.

At this time it was used for the analysis of newspapers, magazines, advertisements and political lectures. Gradually, in line with the evolution of methodology, content analysis was developed as a method of data collection.

Berlson and Lazarsfeld (1952), famous pioneers of content analysis, used this method for the first time as an independent scientific method in research work. Berlson's book, *Content Analysis in Communication Research* (1948), was the first book to detail the purposes and methods of content analysis, and the method of content analysis in the social sciences was formally recognized.

Berlson saw content analysis as a way to "objectively, systematically, objectively, and quantitatively describe" texts.

Content analysis is a flexible research method that is used in various studies, as a single method or other methods such as ethnography, grounded theory, phenomenology and historical research. This makes content analysis different from other research methods. Qualitative content analysis can be considered as a research methodology in the service of content interpretation of data.

Conclusion

Content analysis is an independent scientific research method in which the researcher makes use of qualitative processes to describe and summarize data for making inferences and finding a conceptual framework and finally formulating a theory.

Krakuer (1952) in a paper entitled "The Challenge of Qualitative Content Analysis, Recognized Qualitative Content Analysis". Have made many changes, Experts have defined content analysis as a scientific method with unique features.

Qualitative content analysis can be considered as a research methodology in the service of content interpretation of data.

Conflict of interest statement must be placed at the manuscript as below: "the authors declare that there are no conflict of interest regarding the publication of this manuscript".

Acknowledgment

We would like to thank all the colleague who cooperated in this research.

Conflict of Interest

The authors declare that there are no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

تحلیل محتوا (تکنیک یا روش پژوهش؟): یک مرور روایتی نظام مند

نرجس حشمتی فر^۱ ID، حسین کریمی مونقی^{۲*} ID، سارا احمدی^۳ ID

۱. دانشجوی دکتری پرستاری، گروه داخلی و جراحی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران.
۲. استاد، مرکز تحقیقات مراقبت پرستاری و مامایی، گروه داخلی و جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه آموزش پزشکی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، گروه داخلی و جراحی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۰۷

چکیده

زمینه و هدف: برای دستیابی به توسعه در آموزش، پژوهش و تحقیق سنگ بنای اولیه به شمار می‌رود؛ از این رو مطالعه روش‌های پژوهشی برای شناخت علمی و بهبود کیفیت پژوهش اهمیت دارد. تحلیل محتوا یکی از مهم‌ترین انواع پژوهش است که علی‌رغم کاربردهای گوناگون آن هنوز تعریف روشنی از آن در زمینه روش تحقیق یا تکنیک بودن نشده است. در این نوشتار سعی بر آن است با استفاده از نظر صاحب‌نظران به این موضوع پرداخته شود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه مروری، روایتی نظام‌مند است. به‌منظور انجام این مطالعه با استفاده از کتب و جستجو در پایگاه‌های PubMed, Scopus Web of Science, Science Direct, Google scholar, Analysis Qualitative content analysis, Quantitative content analysis, Content و کلیدواژه تحلیل محتوا، روش کیفی، تحلیل محتوی کیفی، تحلیل محتوی کمی در پایگاه‌های MagIran, SID, Iranmedex, Irandoc جستجو شد و در نهایت ۲۱ مقاله بررسی شدند.

یافته‌ها: براساس یافته‌های پژوهش، روش‌های خاصی برای انجام پژوهش تحلیل محتوا وجود دارد که آن را از سایر روش‌های تحقیق متمایز می‌کند. همچنین، اختلاف‌نظر در بین صاحب‌نظران در خصوص روش پژوهش یا تکنیک بودن تحلیل محتوا به تاریخچه و سیر تکاملی آن مربوط می‌شود، به بیانی دیگر انعطاف‌پذیری بسیار بالای که برای تحقیق در روش تحلیل محتوا وجود دارد، مرهون تغییراتی است که این روش در طول زمان پذیرفته است

نتیجه‌گیری: تحلیل محتوا به‌عنوان یک روش علمی مستقل است که از ابتدا تا انتهای تحقیق با پژوهشگر می‌باشد که هم به‌تنهایی و هم همراه با فرایندهای کیفی دیگر در راستای رسیدن به الگو یا چارچوبی مفهومی، توصیف و تلخیص داده‌ها، استنباط از آنها و تدوین نظریه به‌کار رود

* نویسنده مسئول: حسین

کریمی مونقی

نشانی: مشهد، دانشگاه علوم

پزشکی مشهد، دانشکده

پرستاری و مامایی، گروه داخلی

جراحی

تلفن: ۰۵۱۳۸۰۰۲۴۳۵

رایانامه:

karimih@mums.ac.ir

شناسه ORCID:

0000-0003-0496-2306

شناسه ORCID نویسنده اول:

0000-0003-0352-2966

کلیدواژه‌ها:

تحلیل محتوا، روش، تکنیک،

روش‌شناسی

۱. مقدمه

دور مورد استفاده قرار گرفته تحلیل محتوا است و امروزه در بسیاری از علوم، کاربرد فراوانی در گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها داشته است [۲, ۳]. از زمانی که برنارد برلسون^۱ روش تحلیل محتوا را به‌عنوان روشی مستقل نام‌گذاری و تعریف کرد، بیش از نیم قرن می‌گذرد [۴]. اما تاکنون تعریف واحد و

برای دستیابی به توسعه و پیشرفت در آموزش، پژوهش و تحقیق سنگ بنای اولیه به‌شمار می‌رود [۱]. از این رو مطالعه روش‌های پژوهش برای شناخت علمی و بهبود کیفیت پژوهش اهمیت دارد. یکی از روش‌های تحقیقی که از گذشته‌های نسبتاً

I Bernard Berelson

Copyright © 202۳ Sabzevar University of Medical Sciences. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- Non Commercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

Published by Sabzevar University of Medical Sciences.

مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره ۲۹، شماره ۶، بهمن و اسفند ۱۴۰۱، ص ۷۶۸-۷۵۶

آدرس سایت: <http://jsms.medsab.ac.ir> رایانامه: journal@medsab.ac.ir

شاپای چاپی: ۱۶۰۶-۷۴۸۷

دیگر مانند مردم‌نگاری^۶، نظریهٔ بنیادی^۷، پدیدارشناسی^۸ و پژوهش‌های تاریخی^۹ می‌توان از آن سود جست [۱۳]. تحلیل محتوا تکنیکی است که در همه روش‌های کیفی کاربرد دارد. چون در نهایت متن‌هایی که از مصاحبه‌ها یا مشاهده‌ها به‌دست آمده است باید تحلیل شود [۱۴].

کرلینگر^{۱۰} تحلیل محتوا را «روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباطات به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی و کمی برای اندازه‌گیری متغیرها» می‌داند. آنچه در اینجا مشهود است تأکید بر نظام‌یافتگی، عینیت، کمیت‌یابی روش مذکور است [۱۵]. بارکوس^{۱۱} معتقد بود که تحلیل محتوا به معنای تحلیل علمی پیام‌های ارتباطی است. از نظر وی تحلیل محتوا روشی کاملاً علمی است و با وجود جامع بودن، از نظر ماهیت، نیازمند تحلیلی دقیق و منتظم است [۱۶].

تعاریف مختلف و نداشتن چارچوب یکنواخت از تحلیل محتوا باعث شده است که پژوهشگران در زمان استفاده از آن با ابهاماتی مواجه شوند که آیا تحلیل محتوا به‌عنوان یک روش پژوهش است یا صرفاً ابزار و تکنیکی در دست محقق برای جمع‌آوری داده‌ها است. فقدان تعریف واحد از تحلیل محتوی می‌تواند محدودیت جدی در کاربرد آن پدید آورد از این رو برای روشن شدن ابهام در کاربرد تحلیل محتوا به‌عنوان روش یا تکنیک نیاز است مروری بر مطالعات در زمینه تحلیل محتوا شود و دیدگاه صاحب‌نظران از تحلیل محتوا بررسی شود.

۲. مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع مطالعات مروری روایتی است که برای انجام این مطالعه چهار مرحله اجرای استراتژی جستجو، جمع‌آوری مقالات و بررسی و گزینش مطالعات و تحلیل مقالات انجام گرفت. استراتژی جستجو شامل مطالعاتی بود که به بررسی تحلیل محتوا پرداخته بودند. به‌منظور انجام این مطالعه با استفاده از کتب و جستجوی مطالعات گذشته در پایگاه‌های اطلاعات علمی خارج از کشور PubMed, Scopus, Google scholar, Science Direct, Web of Science, سال‌های ۲۰۲۲ - ۱۹۴۰ از طریق کلیدواژه‌های Content Qualitative content analysis, Quantitative Analysis, content analysis و کلیدواژه تحلیل محتوا، روش کمی، روش کیفی، تحلیل محتوی کیفی، تحلیل محتوی کمی در پایگاه‌های اطلاعاتی IranDoc, Iranmedex, MagIran, SID

چارچوب یکنواخت برای استفاده از آن نشده است، از این رو به همین دلیل هنوز هم کاربرد آن با ابهاماتی روبه‌رو است. در میان صاحب‌نظران تعاریف مختلفی از «تحلیل محتوا» مطرح شده است و درباره فن یا روش بودن آن بحث‌هایی صورت گرفته است. بسیاری تحلیل محتوا را یک نوع روش پژوهش می‌دانند برخی نیز معتقدند که یک تکنیک تجزیه‌وتحلیل داده‌ها است.

کاپلان^۱ تحلیل محتوی را روش کاملاً علمی می‌داند که با وجود جامع بودن، از نظر ماهیت، نیازمند تحلیلی دقیق و منتظم است [۵]. از نظر موریس دوروزه^۲ تحلیل محتوا عبارت است از «تکنیک» طبقه‌بندی عناصر متن از مقوله‌های از پیش تعیین‌شده [۶]. در یک تعریف عام هولستی^۳ تحلیل محتوا را به هر تکنیکی که برای استنباط نظام‌مند و عینی ویژگی‌های خاص پیام‌ها به‌کار می‌رود اطلاق می‌کند [۷]. سندلوسکی^۴ تحلیل محتوی را یکی از روش‌های تجزیه‌وتحلیل مطالعات کیفی می‌داند که به‌وسیله آن داده‌ها خلاصه، توصیف و تفسیر می‌شوند [۸].

تحلیل محتوا بیانگر رویکردهای تحلیل گوناگون است. برخی آن را دارای مفروضات معرفت‌شناسی و دارای ساختاری برای گردآوری و تحلیل داده‌ها و سازمان دادن به داده‌ها در قالب مدل یا نظریه می‌دانند [۹، ۱۰]. لورانس باردن^۵ در تعریف از تحلیل محتوا می‌گوید: تحلیل محتوا مرحله‌ای از جمع‌آوری اطلاعات است که در آن محتوای ارتباطات از طریق به‌کارگیری عمقی و منتظم قواعد مقوله‌بندی به اطلاعاتی که می‌توانند خلاصه یا با هم مقایسه شوند، تغییر شکل می‌یابد [۱۱]. در تعریفی دیگر بیان شده است که زمانی که از تحلیل محتوا به‌عنوان یک روش نام برده می‌شود، تحلیل محتوای کمی موردنظر است. در تحلیل محتوای کمی به شمارش فراوانی حضور یک واحد تحلیلی، مانند یک واژه و اصطلاح یا یک مضمون در متن پرداخته می‌شود [۱۲].

در تحلیل داده‌های متنی، تحلیل محتوای کیفی موردنظر می‌باشد که به‌گونه‌ای همان تحلیل محتوای مضمونی یا تماتیک است. در واقع در اینجا تحلیل محتوا، به‌عنوان تکنیکی برای استخراج داده‌ها از متن از طریق فرایندهای طبقه‌بندی نظام‌مند، کدبندی و تم‌سازی یا طراحی الگوهای شناخته شده است که دارای ویژگی‌های خاص خود می‌باشد و در روش‌های

7 Grounded theory
8 Phenomenology
9 Historical research
10 kerlinger
11 barkus

1 Kaplan
2 Maurice Duverger
3 holesti
4 Sandelowski
5 Bardin, Laurence
6 Ethnography

[۲۰]. روش یا متد، طریقه و خطمشی مشخص و منظمی است که به دستیابی به هدف، منتهی می‌شود بنابراین، روش دارای دو ویژگی است: ۱- دارای نظم ثابت و مشخص است و تابع ذوق و سلیقه فرد، شرایط و مقتضیات زمانی و محیطی است و ۲- تابع موضوع و هدف است و برای حصول به هدف انجام می‌شود [۲۱].

روش تحقیق به معنای عام عبارت است از ابزار گردآوری اطلاعات و فهم و توصیف و داوری نظریه. بخش نخست روش تحقیق یعنی ابزار گردآوری اطلاعات را فن^۴ تحقیق می‌گویند. بخش دوم از روش تحقیق به معنای عام، یعنی ابزار توصیف و داوری و فهم را روش تحقیق به معنای خاص می‌گویند و آن را به لحاظ‌های مختلف تقسیم می‌کنند [۲۰].

۳.۳. تکنیک

تکنیک یک رویه یا مهارت برای تکمیل یک کار خاص است، یا به عبارتی تکنیک ابزار و وسایل موردنیاز در اعمال روش، یا فعالیتی است که در هر مرحله از مراحل روش، به‌منظور اعمال سرعت، دقت یا نظم در کار انجام می‌گیرد. به‌طور خلاصه باید بگوییم که یک تکنیک، بسیار خاص‌تر از یک روش است و یک روش بسیار خاص‌تر از روش‌شناسی است [۲۲]. بنابراین می‌توان گفت فن یا تکنیک تابعی از موقعیت، زمان، مکان و ذوق و تجربه شخصی است، جزئی از روش است و مجموعه‌ای از فنون و مراحل اجرایی یک روش را تشکیل می‌دهد [۲۱].

آنچه باعث اختلاف نظر در بین صاحب‌نظران در خصوص روش پژوهش یا تکنیک بودن تحلیل محتوا شده است، به تاریخچه و سیر تکاملی آن مربوط می‌گردد، به بیانی دیگر انعطاف‌پذیری بسیار بالای که برای تحقیق در روش تحلیل محتوا وجود دارد، مرهون تغییراتی است که این روش در طول زمان پذیرفته است. هرچند انعطاف‌پذیری بسیار بالای تحلیل محتوا در انواع گوناگون تحقیق سودمند است اما استفاده از آن را در شرایط کاملاً متغیر و متفاوت، مهیا ساخته است و باعث تعاریف و تعبیر گوناگون از تحلیل محتوا شده است. وجود تکنیک‌های خاص برای انجام پژوهش تحلیل محتوا آن را از سایر روش‌های تحقیق متمایز می‌کند.

به‌طور کلی تحلیل محتوا روشی است که به دو شیوه تحلیل محتوای کمی و کیفی انجام می‌شود. محقق باید براساس طرح موضوع و با توجه به نوع استفاده از تحلیل محتوا و روال به‌کارگیری آن در مطالعه، از این دو نوع روش سود ببرد

بررسی شد. جمع‌آوری مقالات و بررسی منظم آن‌ها، تعداد ۲۱۵ مقاله دارای عنوان مرتبط با موضوع بودند، در ابتدا کیفیت مقالات یافت شده، بررسی شد؛ امکان مخفی کردن نام نویسندگان وجود نداشت. مقالاتی که معیارهای ورود به مطالعه اعم از نوع مطالعه (مروری، توصیفی) و زبان مقاله (انگلیسی یا فارسی) را دارا بودند، بررسی و تجزیه و تحلیل شدند. مقالات بدون ارتباط حذف گردیدند. طبق معیارهای خروج از مطالعه، مقالاتی که فاقد متن کامل بودند و آنهایی که کیفیت مناسبی نداشتند از مطالعه خارج گردیدند و در نهایت ۲۱ مقاله مرتبط تشخیص داده شدند که مورد بررسی قرار گرفتند.

محتوای انتخاب‌شده به دقت چندین بار مطالعه و خلاصه‌برداری شد. پس از تسلط کامل بر موضوع، جنبه‌های مختلف مقالات مقایسه و بررسی شدند.

۳. یافته‌ها

در بررسی‌های به‌عمل‌آمده از مقالات در مورد تحلیل محتوا ملاحظه می‌شود که از ۲۱ مقاله موردبررسی، ۱۲ مقاله تحلیل محتوی را به عنوان روش پژوهش معرفی کرده‌اند و ۹ مقاله معتقد بودند تحلیل محتوا تکنیک است. برای درک بهتر موضوع ابتدا ضروری است اصطلاح روش‌شناسی، روش و تکنیک مرور گردد و سپس دیدگاه صاحب‌نظران از تحلیل محتوا بررسی شود.

۱.۳. روش‌شناسی

روش‌شناسی^۱ تحقیق یا متدولوژی روشی نظام‌مند برای حل یک مسئله تحقیقاتی از طریق جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از تکنیک‌های مختلف، ارائه تفسیر داده‌های جمع‌آوری‌شده و نتیجه‌گیری در مورد داده‌های تحقیق تعریف می‌شود [۱۷]. بریکز و میلز^۲ روش‌شناسی را به‌صورت مجموعه‌ای از اصول و ایده‌هایی که طراحی یک مطالعه تحقیقاتی را نشان می‌دهد تعریف کرده‌اند [۱۸]. در واقع پژوهشگران براساس متدولوژی، روش‌هایشان را پایه‌ریزی می‌کنند [۱۷].

۲.۳. روش

روش تحقیق^۳ فرایندی است که در جمع‌آوری داده‌ها یا شواهد برای تجزیه و تحلیل به‌منظور کشف اطلاعات جدید یا ایجاد درک بهتر از یک موضوع استفاده می‌شود [۱۹]. روش تحقیق به ابزارهایی اطلاق می‌شود که فرد برای انجام تحقیق از آنها استفاده می‌کند و توسط آن یک کار تکمیل می‌شود

تا از سردرگمی و ابهام کاربرد میان دو روش دوری گزینند [۱۳].

تحلیل محتوای کمی به شمارش فراوانی حضور یک واحد تحلیلی، مانند یک واژه و اصطلاح یا یک مضمون در متن پرداخته می‌شود و فرض بر این است که فراوانی بیشتر از یک واحد، نشانگر اهمیت و جایگاه آن در متن موردنظر است [۲۳]. با توجه به محدودیت‌های روش کمی و دریافت و درک نشدن

معانی پنهان در پس اجزای متن، تحلیل محتوای کیفی به درک موضوع تحقیق با در نظر گرفتن بافت ارتباطی که موضوع مطالعه در آن ریشه دارد اقدام می‌کند. تحلیل محتوای کیفی می‌کوشد ضمن حفظ مزایای تحلیل محتوای کمی به زمینه یا بافت ارتباط نیز توجه کند و از آن نیز اطلاعاتی به دست آورد. تحلیل محتوای کیفی در جایی نمود می‌یابد که تحلیل کمی به محدودیت‌هایی می‌رسد [۲۴].

جدول ۱. مشخصات کلی مقالات جستجو شده در موضوع تحلیل محتوا

نویسندگان	سال	عنوان مطالعه	دیدگاه	تعریف از تحلیل محتوا
ال. آر هولستی	۱۹۹۸	تحلیل محتوا در علوم اجتماعی و انسانی	تکنیک	تکنیکی که برای استنباط نظام‌مند و عینی ویژگی‌های خاص پیام‌ها به کار می‌رود.
کلوس کریپندروف	۲۰۱۸	مقدمه‌ای بر روش‌شناسی	روش	روش پژوهشی برای ربط دادن داده‌ها به مضمون آن به گونه‌ای معتبر و تکرارپذیر
لورنس باردن	۱۹۸۹	تحلیل محتوا	روش	روش پژوهش عینی، اصولی و کمی به منظور تفسیر و تحلیل محتوا
دانیل رایف	۲۰۰۱	کاربرد تحلیل محتوای کمی در تحقیق	تکنیک	قرار دادن قاعده و محتوای ارتباطات در طبقات ویژه براساس قواعد و تحلیل روابط آن مقوله‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری
دیوید مورگان	۱۹۹۳	تحلیل محتوای کیفی	روش	فرایندی بیش از یک بازی ساده شمارش کلمات است و به معانی، نیت، پیامدها و محتوای عبارات و واژه‌ها توجه دارد
گیدو اچ استمپل	۲۰۰۸	تحلیل محتوا	تکنیک	تکنیکی برای استخراج نتیجه ناشی از مشاهده محتوا
برنارد برلسون	۱۹۵۲	تحلیل محتوا در پژوهش ارتباطی	روش	روشی برای توصیف عینی، کمی و قاعده‌مند محتوای آشکار ارتباطات
استیو استملر	۲۰۰۱	مروری بر تحلیل محتوا	تکنیک	تکنیکی تکرارپذیر و نظام‌مند برای فشرده کردن انبوهی از کلمات متنی درون مقولات محتوایی کمتری مبتنی بر قواعد روشن کدگذاری است
ماکس بوئر	۲۰۰۰	تجزیه و تحلیل محتوای پایه	روش	روش تحقیقی برای گرفتن نتایج معتبر و قابل تکرار از داده‌های استخراج شده از متن
باقر ساروخانی	۱۹۹۸	روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی	روش	شناخت و برجسته ساختن محورها یا خطوط اصلی یک متن
کارنی	۲۰۰۲	تجزیه و تحلیل محتوا: یک مقاله مروری	تکنیک	تکنیکی چندمنظوره برای طرح سؤالاتی درباره ارتباطات به منظور دست یافتن به یافته‌هایی که قابل اثبات باشند.
ساتو الو	۲۰۱۴	فرایند تحلیل محتوای کیفی	روش	تحلیل محتوا روشی منظم و قابل تکرار براساس قواعد و قوانین مشخص کدگذاری است که با استفاده از آن کلمات یک متن به گروه‌ها و طبقات کوچک‌تر تقسیم و طبقه‌بندی می‌شوند
نئوندرروف	۲۰۱۷	کتاب راهنمای تحلیل محتوا	روش	تحلیل سیستماتیک، عینی و کمی ویژگی‌های پیام می‌باشد.
سندلوسکی	۲۰۰۰	آنچه تا کنون برای توصیف کیفی اتفاق افتاده است	تکنیک	تجزیه و تحلیل مطالعات کیفی است که به وسیله آن داده‌ها خلاصه، توصیف و تفسیر می‌شوند.
موریس دورژه	۱۹۹۷	روش‌های علوم اجتماعی	تکنیک	طبقه‌بندی عنصرهای متن مورد تحلیل در مقوله‌های از پیش تعیین شده
هارولد لاسول	۱۹۹۵	کاربرد داده‌های تحلیل محتوا در مطالعه تغییرات اجتماعی	تکنیک	تکنیکی که هدف آن توصیف آنچه از یک زمان و یک مکان درباره یک موضوع معین گفته می‌شود با حداکثر عینیت، دقت و عمومیت ممکن

فرد کرلینجر	۱۹۷۳	مبانی پژوهش در علوم انسانی	روش	روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباطات به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی و کمی با هدف اندازه‌گیری متغیرها
کولباچر	۲۰۰۶	استفاده از تحلیل محتوای کیفی در پژوهش موردی	روش	شیوه‌ای منظم برای تجزیه تحلیل یک پیام و نحوه برخورد با آن
کینگاس	۲۰۱۹	کاربرد تحلیل محتوا در تحقیقات علوم پرستاری	روش	مرحله‌ای از جمع‌آوری اطلاعات که در آن، محتوا از طریق به‌کارگیری عینی و منظم قواعد مقوله‌بندی به اطلاعاتی که می‌توانند خلاصه و با هم مقایسه شوند، تغییر شکل می‌یابد.
بارکوس	۱۹۵۹	تجزیه و تحلیل در تحقیقات	روش	روش کاملاً علمی است و با وجود جامع بودن، از نظر ماهیت نیازمند تحلیلی دقیق و منظم است.
کاپلان	۱۹۴۳	تحلیل محتوا و نظریه نشانه‌ها	روش	روش کاملاً علمی و با وجود جامع بودن، از نظر ماهیت، نیازمند تحلیلی دقیق و منظم است.

۳.۴. تحلیل محتوا از دیدگاه دانشمندان به‌عنوان روش

روش‌شناسان تحلیل محتوا را دارای مفروضات معرفت‌شناسی و نیز ساختاری برای گردآوری و تحلیل داده‌ها و سازمان دادن به داده‌ها در قالب مدل یا نظریه می‌دانند [۲۵]، نئوندورف^۱ بیان می‌دارد زمانی که از تحلیل محتوا به‌منزله یک روش نام برده می‌شود، تحلیل محتوای کمی مدنظر است. با این حال، هنگامی که در تحلیل داده‌ها به آن اشاره می‌شود منظور تحلیل محتوای کیفی است که به‌گونه‌ای همان تحلیل مضمون یا تحلیل تم است [۱۳]. آنها معتقدند که تحلیل محتوای کیفی در نهایت منجر به تدوین یا تکمیل نظریه می‌شود در حالی که این امر در خصوص تحلیل محتوای کمی، صدق نمی‌کند [۸، ۱۰، ۲۶].

تحلیل محتوا به‌عنوان یک روش عبارت است از شناخت و برجسته ساختن محورها یا خطوط اصلی یک متن یا متون مکتوب، یک یا مجموعه‌ای از سخنرانی‌ها، تصاویر و نوارها [۲۷].

گرو و برنز^۲ تحلیل محتوا را از جمله روش‌های تحلیل کیفی می‌دانند که به‌منظور طبقه‌بندی کلمات و واژه‌های موجود در متن انجام می‌شود. این طبقات به دلیل اهمیت کلمات در ایجاد نظریه شکل می‌گیرند. تحلیل محتوا از دید آن‌ها یکی از روش‌های پژوهش است که به‌منظور توصیف منظم و عینی محتوی به‌دست‌آمده از ارتباطات به‌کار می‌رود [۲۸].

کریپندورف^۳ تحلیل محتوا را یک روش پژوهشی برای ربط دادن داده‌ها به مضمون آن، به‌گونه‌ای معتبر و تکرارپذیر تعریف می‌کند و آن را روشی پژوهشی معرفی می‌کند که به‌منظور استنباط تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها در مورد متن

آنها به‌کار می‌رود. او هدف این تحلیل را همانند سایر روش‌های پژوهشی فراهم آوردن شناخت، بینشی نو، تصویر واقعیت و راهنمای عمل می‌داند [۲۹].

پولیت و بک^۴ به تحلیل محتوا نگاه روش‌شناسانه داشتند و آن را در زمره روش‌های کمی یا کیفی قرار داده‌اند. آن‌ها تحلیل محتوی را فرایند سازمان‌دهی و یکپارچه‌سازی نوشته‌ها و داده‌های کیفی می‌دانند که منجر به پیدایش درون‌مایه‌ها و مفاهیم می‌شود [۱۹]. تعریف کرلینگر از تحلیل محتوی به‌عنوان یک روش نیز این‌گونه است: «تحلیل محتوا، روشی برای مطالعه و تحلیل ارتباطات به شیوه‌ای نظام‌مند، عینی کمی و با هدف اندازه‌گیری متغیرهاست.» [۳۰].

۴.۴. تحلیل محتوا از دیدگاه دانشمندان به‌عنوان تکنیک

علاوه بر نگاه روش‌شناسانه به تحلیل محتوا و قرار دادن آن در زمره مطالعات کمی و کیفی دیدگاه دیگری درباره تحلیل محتوا به‌وجود آمد. تحلیل محتوا به‌منزله تکنیکی علمی، بیشتر در قرن بیستم رایج شد و رشته‌های مختلف آن را به‌عنوان ابزاری در روش کیفی به‌کار بردند [۳۱]. مکنی^۵ تحلیل محتوا را فرایند درک، تفسیر و مفهوم‌سازی معانی درونی داده‌های کیفی می‌داند و آن را بیشتر روش تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌داند تا یک روش پژوهش [۳۲].

تحلیل محتوا نوعی تکنیک پژوهش برای تجزیه و تحلیل مطالعات کیفی است که به‌وسیله آن، داده‌ها خلاصه، توصیف و تفسیر می‌شوند [۳۳]. به اعتقاد آن‌ها چنان‌چه از نام تحلیل محتوا پیداست، این تکنیک به تحلیل و آنالیز محتوا می‌پردازد

4 Beck & Polit
5 Macnee

1 Neondorf
2 Burns & Grove
3 Krippendorff

انتقاد از روش کمی پرداختند. از نظر آنها تقلیل متن به اعداد در تحلیل محتوای کمی باعث از دست دادن اطلاعات ترکیبی و معنا می‌شود. تحلیل‌های سطحی بدون در نظر گرفتن محتوای پنهان تحلیل باعث ایجاد رویکردهای کیفی در تحلیل محتوا شد [۹، ۳۷].

نخستین حرکت به سمت تحلیل محتوا کیفی را می‌توان در مقاله کراوئر^۲ (۱۹۵۲) با عنوان «معضل تحلیل محتوای کیفی» جستجو کرد که به‌نوعی واکنش به کتاب برلسون به‌شمار می‌رفت. کراوئر در این مقاله روش، تحلیل محتوای کیفی را به رسمیت شناخت و با بیان ضعف‌های موجود در روش کمی، ضرورت ایجاد نسخه‌ای انسان‌گرایانه، هرمنیوتیکی و کیفی از تحلیل محتوا را خاطر نشان کرد [۳۸]. از آن به بعد پژوهشگران، تحلیل محتوا را به‌منزله تکنیکی علمی بیش از پیش مورد توجه قرار دادند و حوزه‌های بهره‌مند از آن، تغییرات فراوانی را شاهد بوده‌اند و متخصصان تحلیل محتوا را به‌عنوان یک روش علمی با ویژگی‌های منحصر به فرد و متمایز از سایر روش‌ها تعریف کرده‌اند. تحلیل محتوای کیفی را می‌توان نوعی روش‌شناسی تحقیق در خدمت تفسیر محتوایی داده‌ها دانست [۵].

با مروری بر تاریخچه، روش تحلیل محتوا نخست بیشتر به‌صورت کمی برای اندازه‌گیری متغیرها استفاده می‌شد و پژوهشگران تحلیل محتوا را به‌عنوان یک روش علمی مستقل در پژوهش‌های خود به‌کار می‌گرفتند [۹]. در واقع یکی از دلایلی که صاحب‌نظران تحلیل محتوای کمی را روش در نظر می‌گرفتند مربوط به تاریخچه و چگونگی کاربرد اولیه آن در پژوهش‌ها می‌باشد.

حدود قرن بیستم با توسعه رویکردهای کیفی، پژوهشگران غالب داده‌هایی را که از روش‌هایی همچون مصاحبه یا مشاهده به‌دست می‌آوردند، در نهایت تبدیل به متن می‌کردند و از طریق تحلیل محتوا بررسی و تحلیل می‌کردند و پس از طبقه‌بندی و ارتباط برقرار کردن بین طبقات به چارچوب مفهومی یا نظریه دست می‌یافتند. به عبارتی پژوهشگر تحلیل محتوای کیفی را با فرایندهای کیفی دیگر ترکیب می‌کرد [۳۴]. هرچند که بر این اساس صاحب‌نظران معتقد بر تکنیک بودن تحلیل محتوا آن را نوعی تکنیک پژوهش برای تجزیه و تحلیل مطالعات کیفی می‌دانند که می‌توان استفاده از تحلیل محتوی را در سایر مطالعات کیفی به‌گونه‌ای روش در روش تعبیر کرد.

و می‌کوشد با استفاده از تحلیل، داده‌هایی را از متن استخراج کند [۳۴].

از دید اندیشمندی که به تکنیک بودن تحلیل محتوا معتقدند تحلیل محتوا تکنیکی است که در همه روش‌های کیفی، کاربرد دارد زیرا در نهایت، متن‌هایی که از مصاحبه‌ها یا مشاهده‌ها به‌دست آمده‌اند باید تحلیل شوند. از نظر موریس دوورژه تحلیل محتوا عبارت است از تکنیک طبقه‌بندی عناصر متن مورد تحلیل از مقوله‌های از پیش تعیین‌شده [۱۴]. از نظر هولستی تحلیل محتوا، تکنیکی برای استخراج داده‌ها از متن است که دارای ویژگی‌های خاص خود می‌باشد [۱۳].

در رویکردهای کیفی، غالب داده‌هایی که پژوهشگر از روش‌هایی همچون مصاحبه یا مشاهده به‌دست می‌آورد، در نهایت تبدیل به متن می‌شوند و از طریق تحلیل محتوا، واکاوی و تحلیل و تلخیص می‌گردند و در نهایت می‌توان به چارچوب مفهومی یا نظریه دست یافت [۱۴، ۳۵]. تحلیل محتوا یک تکنیک کیفی تحقیق است که به‌طور گسترده در همه روش‌های کیفی کاربرد دارد به‌جای آنکه یک روش منفرد باشد [۳۶].

۴. بحث و نتیجه‌گیری

تعجب‌آور نیست که تعاریف متعدد و ظریفی از تحلیل محتوا وجود دارد، در واقع این امر توسعه تاریخی آن را منعکس می‌کند. اولین نشانه‌های ظهور تکنیک تحلیل محتوا را به اواخر قرن هفدهم نسبت می‌دهند اما توجه جدی به این تکنیک در اواسط قرن نوزدهم و در جریان جنگ جهانی دوم صورت گرفت. در این زمان برای تحلیل سرودها، روزنامه‌ها، مجلات، تبلیغات و سخنرانی‌های سیاسی به‌کار رفت سپس به تدریج در راستای تکامل روش‌شناسی، تحلیل محتوا نیز به یک روش جمع‌آوری اطلاعات توسعه یافت به‌طوری که برلسون و لازارسفلد^۱ (۱۹۵۲) از پیشگامان معروف تحلیل محتوا این روش را برای اولین بار به‌عنوان یک روش علمی مستقل در پژوهش‌ها به‌کار گرفتند. کتاب برلسون با عنوان «تحلیل محتوا در تحقیق ارتباطی» (۱۹۴۸) اولین کتابی بود که به تفصیل به بیان اهداف و روش‌های تحلیل محتوا می‌پرداخت و روش تحلیل محتوا در علوم اجتماعی مورد شناسایی رسمی قرار گرفت. برلسون در این کتاب، تحلیل محتوا را روشی برای «توصیف عینی، نظام‌یافته، عینی و کمی» متون می‌دانست [۴].

تقریباً از ۱۹۶۰ دهه میلادی، برخی از اندیشمندان که رویکرد کمی را در شناخت پیام کافی و کامل نمی‌دانستند، به

بنابراین چه در رویکرد کمی یا کیفی، تحلیل محتوا یک روش مستقل است که می‌تواند در راستای رسیدن به الگو یا چارچوبی مفهومی، توصیف و تلخیص داده‌ها، استنباط از آنها و تدوین نظریه به کار رود. تحلیل محتوا همچون سایر طرح‌های تحقیقاتی دیگر دارای مراحل یک روش علمی است [۳۶]. با این حال مانند هر روش و تکنیک پژوهشی دیگر، در عین داشتن مشترکات مراحل روش تحقیق، مراحل خاص خود را نیز دارد.

تحلیل محتوا در رویکرد کمی یا کیفی، به‌عنوان یک روش علمی مستقل است که از ابتدا تا انتهای تحقیق با پژوهشگر می‌باشد و می‌تولند به‌تنهایی و نیز همراه با فرایندهای کیفی دیگر در راستای رسیدن به الگو یا چارچوبی مفهومی، توصیف و تلخیص داده‌ها، استنباط از آنها و تدوین نظریه به کار رود.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از همکاران مشارکت‌کننده در تحقیق تشکر می‌شود. هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

References

- [1]. Norman G. Research in medical education: three decades of progress. *Bmj*. 2002;324(7353):1560-
- [2]. Anderson T, Shattuck J. Design-based research: A decade of progress in education research? *Educational researcher*. 2012;41(1):16-25.
- [3]. Graneheim UH, Lindgren B-M, Lundman B. Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse education today*. 2017;56:29-34.
- [4]. Franzosi R. Content analysis: Objective, systematic, and quantitative description of content. *Content analysis*. 2۰۰۸;(۱۱):۲۱-۲۴.
- [5]. Vespestad MK, Clancy A. Exploring the use of content analysis methodology in consumer research. *Journal of Retailing and Consumer Services*. 2021;59:102427.
- [6]. Selvi AF. All teachers are equal, but some teachers are more equal than others: Trend analysis of job advertisements in English language teaching. *WATESOL NNEST Caucus annual review*. 2010;1(1):155-81.
- [7]. Holesti L. *Content Analysis in Social Sciences and Humanities*, translated by Salarzadeh. 1995.
- [8]. Sandelowski M. Whatever happened to qualitative description? *Research in nursing & health*. 2000;23(4):334-40.
- [9]. Drisko JW, Maschi T. *Content analysis: Pocket Guide to Social Work Re*; 2016.
- [10]. Kohlbacher F, editor *The use of qualitative content analysis in case study research*. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*; 2006: Institut für Qualitative Forschung.
- [11]. Bardin. *Lanalyse de Contenu*. PUF Paris. 1989.
- [12]. White MD, Marsh EE. Content analysis: A flexible methodology. *Library trends*. 2006;55(1):22-45.
- [13]. Neuendorf KA. *The content analysis guidebook*: sage; 2017.
- [14]. Zohor Alireza, Karimi-Moonaghi Hossein. Information analysis in qualitative studies. *Scientific Journal of Birjand University of Medical Sciences*. 2002; 10 (3): 15-9 (Persian)
- [15]. Reynolds JC. Content analysis in the classroom: A specialized form of reading. *Reading Improvement*. 1983;20(2):111.
- [16]. Salarzadeh Amiri N. *Content analysis in social sciences and humanities*. Allameh Tabatabai University Press; 2019.
- [17]. Bryman A. *Of methods and methodology*. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*. 2008.
- [18]. Birks M, Mills J. *Grounded theory: A practical guide*: Sage; 2015.
- [19]. Polit DF, Beck CT. *Nursing research: Principles and methods*: Lippincott Williams & Wilkins; 2004.
- [20]. Kumar R. *Research methodology: A step-by-step guide for beginners*: Sage; 2018.
- [21]. Williams C. Research methods. *Journal of Business & Economics Research (JBER)*. 2007;5(۳)
- [22]. Janowitz M, Harold D. Lasswell's contribution to content analysis. *The Public Opinion Quarterly*. 1968;32(4):646-53.
- [23]. Armborst A. Thematic proximity in content analysis. *Sage Open*. 2017 Jun;7(2):2158244017707797.
- [24]. Morgan DL. Qualitative content analysis: a guide to paths not taken. *Qualitative health research*. 1993;3(1):112-21.
- [25]. Bauer MW. Classical content analysis: A review. *Qualitative researching with text, image and sound*. 2000:131-51.

- [26].Elo S, Kääriäinen M, Kanste O, Pölkki T, Utriainen K, Kyngäs H. Qualitative content analysis: A focus on trustworthiness. *SAGE open*. 2014;4(1):2158244014522633.
- [27].Sarukhani B. Research methods in the social sciences. Tehran: The humanities and cultural studies center Publications (۱۹۹۸)
- [28].Gray JR, Grove SK, Sutherland S. Burns and grove's the practice of nursing research-E-book: Appraisal, synthesis, and generation of evidence: Elsevier Health Sciences; 2016.
- [29].Krippendorff K. Content analysis: An introduction to its methodology: Sage publications; 2018.
- [30].Stemler S. An overview of content analysis Practical assessment, research, and evaluation. 2000;7(1):17.
- [31].Stemler S. An Introduction to Content Analysis. *ERIC Digest*. 2001.
- [32].CL M. Understanding Nursing Research,reading & using research in practice. piladelphia: lippincott Williams & Wilkings;۲۰۰۴ .;p. 558.
- [33].Stempel III GH. The Content Analysis Reader. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. 2009;86(2):454.
- [34].Kyngäs H. Qualitative research and content analysis. The application of content analysis in nursing science research: Springer; 2020. p. 3-11.
- [35].Hossein Karimi-Moonaghi. Qualitative research in parallel with quantitative research. *Health Management* 2004 No. 18. (Persian)
- [36].Mayring P, editor Qualitative content analysis: Demarcation, varieties, developments. *Forum: Qualitative Social Research*; 2019: Freie Universität Berlin.
- [37].Duriau VJ, Reger RK, Pfarrer MD. A content analysis of the content analysis literature in organization studies: Research themes, data sources, and methodological refinements. *Organizational research methods*. 2007;10(1):5-34.
- [38].Sarukhani B. Research methods in social sciences. Tehran, Institute of Humanities and Cultural Studies, 2 vols. 2015.